

Պուշի խրատը եղած է թէ՛ այժմ պաշտօնական մարդ րեդուկիլը շատ դժուար է եւ պիտի եւր պատեն :

1/14 Յուն. — Այսօր աշխատեցանք պատրաստելու համառօտ վիճակայիրն :

5/17 Յուն. — Եւսվանօֆ եկաւ, Նարպէյ զուրու է ելած : Խրիմեան տեսնուեցաւ հետը եւ յետոյ Նարպէյ եկաւ եւ անմիջապէս գնաց փոխադարձ այցելութեան :

— Տեսարաններու մէկ մասը ցրուեցինք Տ***ի ձեռքը եւ իմ առաջնորդութեամբ :

— Ձերազ Պուշի գնաց եւ թղթերը յանձնեց :

— Պուշին հետագիւր եկաւ յանձնարարող թէ Պիքեմֆիլիսի հետ տեսնուելու միջոցը պահներ եւ այս մասին դիմեց Մ. Խ. ին. — այցելութեան րահեւ մերիններուն (թուրք իրազր պատուութեան) :

— 6/18 Յուն. — Մ. Խ. եկաւ, բաւական տեսնուեցանք, խոստացաւ օգնել, բայց գաղտնաբար :

— Խրիմեան եւ Նարպէյ այցելեցին Պիւրովի եւ Սատուլլահի. այս մասին ինձ ինչո՞ւ մի խաղացին որ պարզապէս անհամ էր եւ ամօթալի որարք մը : Ա. Օ. ի եղբայրը ժամը 10ին եկաւ ծանուցանելու համար թէ Սատուլլահ փաշա այսօր զիւրեմք պիտի ընդունի, յետոյ ինձ ալ բուս. որ եղբայրը ինձ կարծի որ բան մը պիտի տէ՛ր, շուտ մը երթնաք գնա՛ք, եւ ալ ճամբայ ինչ հետը եւ շատ մը թափառելէ յետոյ սրտաբան մը ժտանք ուր ձեզց պիտ ըսելով թէ «Հիմա կը վերադառնամ եղբորս հետ» : Եւ քանորոք ժամ մը սպասելէ յետոյ երբ տեսայ որ մերիններուն մեկներուն ժամը մօտեցած է, ինչայ սրտաբանէն եւ զէպ ի տուն ուղղուեցայ : ճամբան մոլորելով քիչ մ'ուշ մնացի եւ երբ պահողով հասայ տեսայ որ մեկնած էին :

Յետոյ միայն իմացայ թէ Ա. . . զիս ձգելէ յետոյ ուղղակի պանդոկ գացեր եւ եղբորը կողմանէ ըսեր է թէ՛ թուրք զեպանին րսին որ հայ վախէ մը կ'ուզէին վիւլայի ի մը մէջ եւ անով գոհ կ'ըլլան որով Խուսի Հալսերի ալ հոն կուգան, եւ աւելցուցեր է թէ Նուպարի կարծեմքն ալ առ է :

Մերինները առանց խորը մտածելու թու թակի պէս կ'ընեն եւն այս խօսքները որուն Սատուլլահ պատասխաններ է. «Եթէ ուղամիկ վալի մէ, հիմայ կուտանք եւ ետ դարձելով ուսկայն բարեբաղդաբար մերինները չին մոռցեր հին նշանադանին եւ աւելցուցեր են թէ եւրոպական երաշխաւորութիւն ալ կ'ուզեն, որուն վրայ Սատուլլահ երեսը թիւուեցուցեր է :

ՄՏՏՖԱՆ, ՓԱՓԱՂՑՄՆ

(Շարունակելի)

ՄԱՆՄԱՌՈՒՏ ՓԱՇԱՍԻ ՓԱՆՈՒՍԱՐ

Սուլթանին քեռայրներն միոյն, Մահմուտ փաշային յանխորժակին փախուստը աղմկաւ յոյժ գէպք էր եղաւ : Մեր բոլոր լրացիրները այդ թատերական փախուստին մասնաւորապէս հուսիւնները հրատարակեցին, ու տեղեկութիւն տուին Մահմուտ փաշայի քաղաքական ձգտումներուն եւ դիտաւորութեանցը մասին : Մահմուտ փաշային փախուստը Սուլթանին ազդեցութիւնը կոտորող, ապահովութիւնը խախտող իրողութիւն մըն է, եւ եթէ իր որոշմանցը մէջ ամուր ու տեսական մնայ Մահմուտ, այս զէպը կրնայ կարեւոր հետեւանքներ ունենալ, եւ անշուշտ օգտակար հետեւանքներ, — որովհետեւ ամէն ինչ ր Սուլթան Համիտին ազդեցութիւնը կը տկարացրնէ եւ անոր զէմ առեւտրութիւնը եւ դժուարութիւնը կը բազմապատկէ, օգտակար է : Մենք կը թարգմանենք Մահմուտ փաշային հետ Բիւր-Քիլիսիսի ունեցած սեռակցութեանը մասին «Սոսո» ինմէջ հրատարակած իր յօդուածին այն կտորը, — ամենէն չափկանք, — ուր Մահմուտ կը պարզէ իր գաղափարները թրքական արդի ոճովին նկատմամբ :

1. «Թուրքիոյ արդի ոճովը անխմստ եւ անկապակց է. ոչ մասնաւորապէս օրէնքին վրայ է հիմնուած, ոչ ալ Արեւմուտեքի օրէնքներուն վրայ : առաջինէն ու վերջինէն փոխ կ'առնէ ամէն ինչ որ անոնք կրնան ունենալ նեղիշ վեհապետին եւ զինք չըրպատողներէն զատ ուրիշ ամէն անձներու համար :

2. «Պարզապէս թախար ու մոնկոլ վաշկատուն ու աւարառու ջոկերունց ցրութիւնն է, որ հրէշային ժամանակավրէպով մը կը կիրարկուի այնպիսի ժողովուրդներու որ աւելի բարձր յաղաքարթութիւն չունին մը ունենալու կարող են եւ այսպիսի կացութեան մը արժանի չեն :

3. «Կարդու թիւերը յանձնուած է երկր կարող անձներու, մարմնով ու մտքով անկար ծերուններէն բուս որոնք իրեց տերոջ ձեռքը հլու պորթներ են. աղքատներու որոնք ու եւ կ'ըստով առակ չեն կողմնակցութեան դիպուածին շնորհիւ իրենց յանձնուած պաշտօնները կատարելու : պարզ աւաղաններու, որոնք զիրք մը չընել յաջողած են զողութեամբ, մասնութեամբ, սպանութեամբ, զրպարտութեամբ, — յաջողութեւն ալ ժամանի միակ միջոցները :

4. «Սուլթանին ետեւանութեանը համար շատ կը պատշաճի այս ուժովը : Ապուրէ Համիտ, ճիշդ լուր ժե. ին պէս, միմիայն իր անձը կը հոգայ. իրմէ ետքը ջրեղի՛ր պը :

Մահմուտ փաշա մտապիւր է, կ'ըսէ Գիլիստ, իր այս դիտողութիւնները բաց նաճակի ձեւով եւ րոպական մամուլին զրկել : Յետոյ պիտի հրատարակէ իր ու թոքարի ի վեր Սուլթանին ներկայացուցած բոլորքսեր տեղեկակարները :